

Gemeente Kapellen
open oproep Vlaams Bouwmeester

Aanleg van een ontmoetingsplein

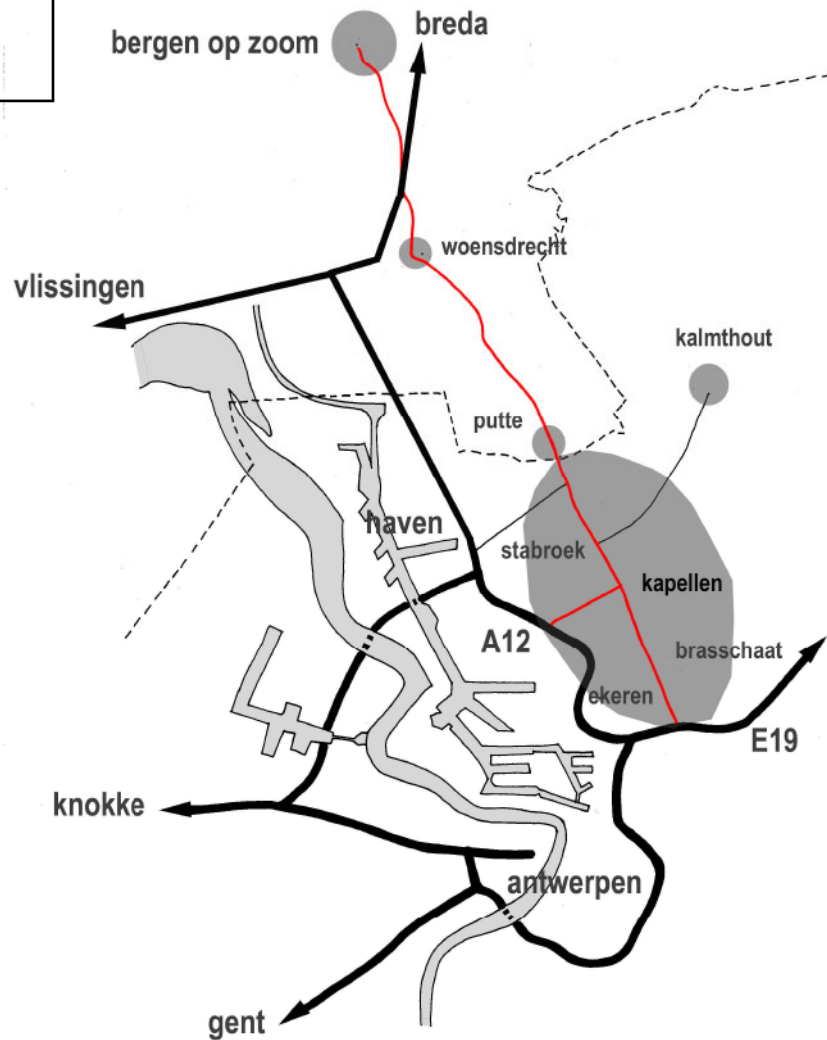
TV. SWK – Ontwerpteam Johan Van Reeth

1 april 2004

Ontwerpers:
Frank Geunes
Roel Stessens
Kathleen Van de Werf
Johan Van Reeth

SITUERING

- Kapellen maakt deel uit van de **noordelijke residentiële rand** van Antwerpen
- De Antwerpsesteenweg verbindt deze noordelijke rand met **het hoofdwegennet** (E19 in het zuiden en E312 in het noorden)
- De **A12** loopt **parallel** aan de **Antwerpsesteenweg**. Er zijn tal van verbindingen tussen beide wegen (waaronder de Hoevensebaan)
- De **Antwerpsesteenweg** en de **Hoevensebaan** komen samen in het **centrum van Kapellen**, waardoor de gemeente belangrijke stromen **bovenlokaal, doorgaand verkeer** te verwerken krijgt.

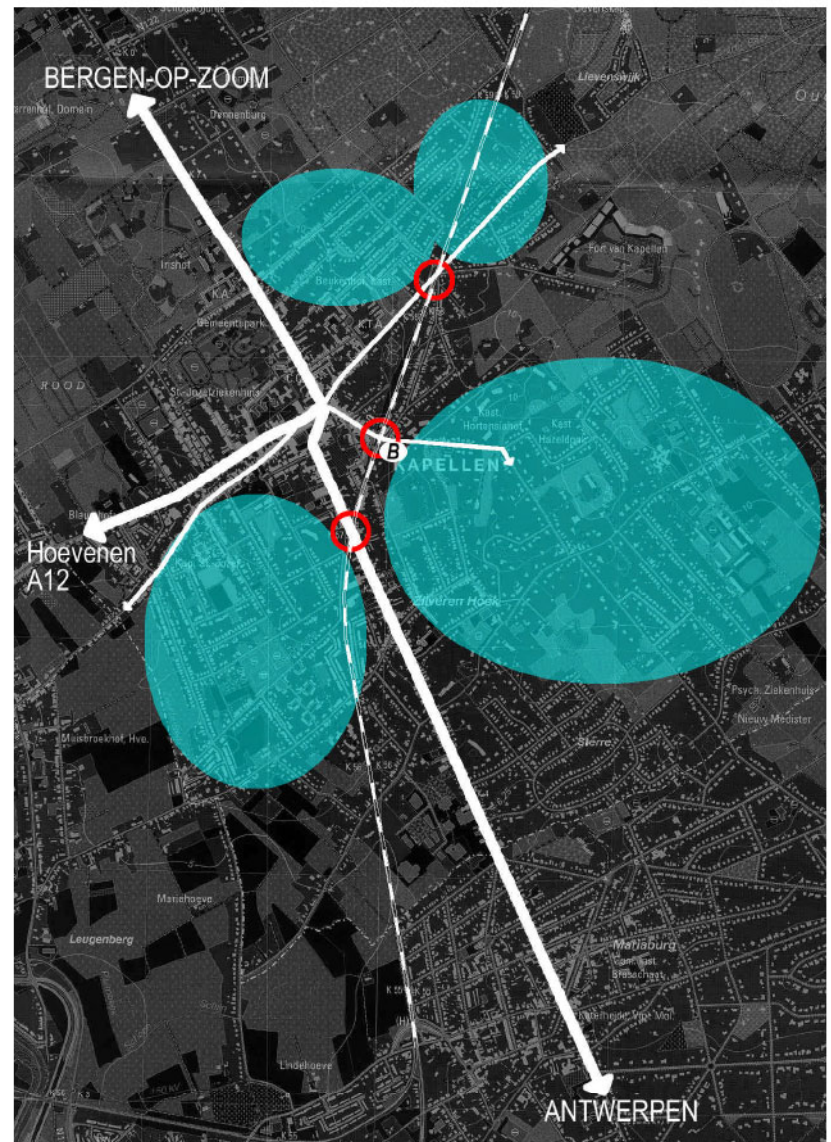

- noordelijke residentiële rand van Antwerpen
- De Antwerpsesteenweg verbindt noordelijke rand met hoofdwegennet
- A12 parallel aan Antwerpsesteenweg; Hoevensebaan verbindt beide
- bovenlokaal, doorgaand verkeer over Antwerpsesteenweg

SITUERING

- De Antwerpsesteenweg en de Hoevensebaan zijn tevens **belangrijke wegen voor het lokaal verkeer**. Op beide wegen takken immers verschillende woonwijken en voorzieningen aan.
- Op het kruispunt tussen de Hoevensebaan en de Antwerpsesteenweg takken nog twee lokale wegen aan.
- Omdat het **aantal spoorwegovergangen beperkt** is, vormt de spoorlijn van Antwerpen naar Nederland een **harde breuk** tussen het noordelijke en zuidelijke deel van de gemeente.

- woonwijken genereren bestemmingsverkeer: zowel op assen als op lokale wegen
- aantal spoorwegovergangen beperkt
- spoorlijn als harde breuk

15

NETWERK COMMERCIELE ACTIVITEITEN

- De **commerciële activiteiten** zijn geconcentreerd rond de belangrijkste invalswegen en het winkelcentrum. Deze functies profiteren van de **goede bereikbaarheid en zichtbaarheid**.
- Het **handelsapparaat vormt een compact geheel**: het grootste gedeelte van de commerciële voorzieningen ligt binnen een straal van 300 meter rond het te ontwerpen plein.

NETWERK COMMERCIELE ACTIVITEITEN

- De commerciële activiteiten geconcentreerd rond belangrijkste wegen met doorgaand verkeer
- Goede bereikbaarheid en zichtbaarheid
- Het handelsapparaat vormt een compact geheel
- winkelcentrum heeft bovenlokaal wervingsgebied: versterkt compact karakter handelscentrum

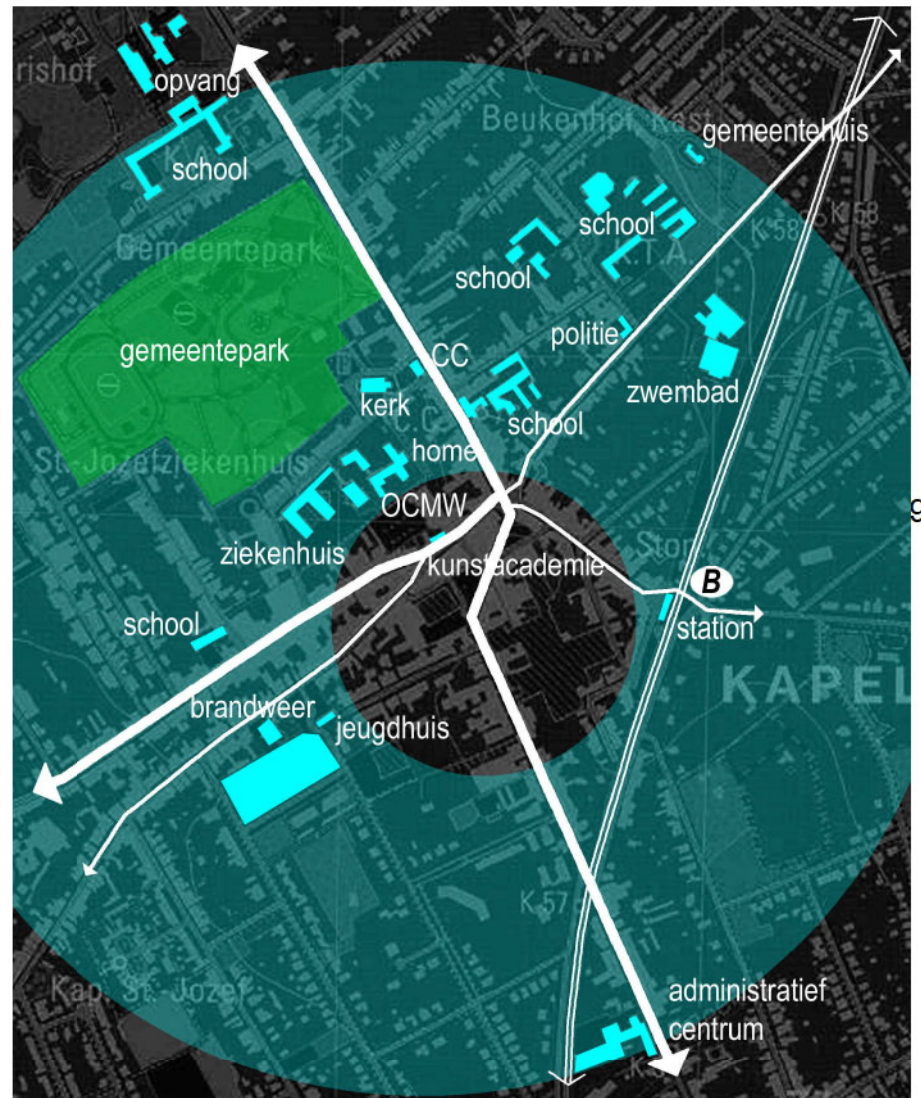

GORDEL VAN PUBLIEKE VOORZIENINGEN

- De **publieke voorzieningen** liggen meestal **in tweede orde** (aan de binnenkant van bouwblokken) of langs secundaire wegen die aantakken op de invalswegen. Hierdoor zijn ze **minder prominent aanwezig**.
- De publieke voorzieningen vormen een **tweede "gordel"** rondom de commerciële kern van Kapellen.

GORDEL VAN PUBLIEKE VOORZIENINGEN

- publieke voorzieningen hoofdzakelijk in tweede orde: in binnengebieden of langs lokale wegen
- voorzieningen zijn minder prominent aanwezig in de "mental map"

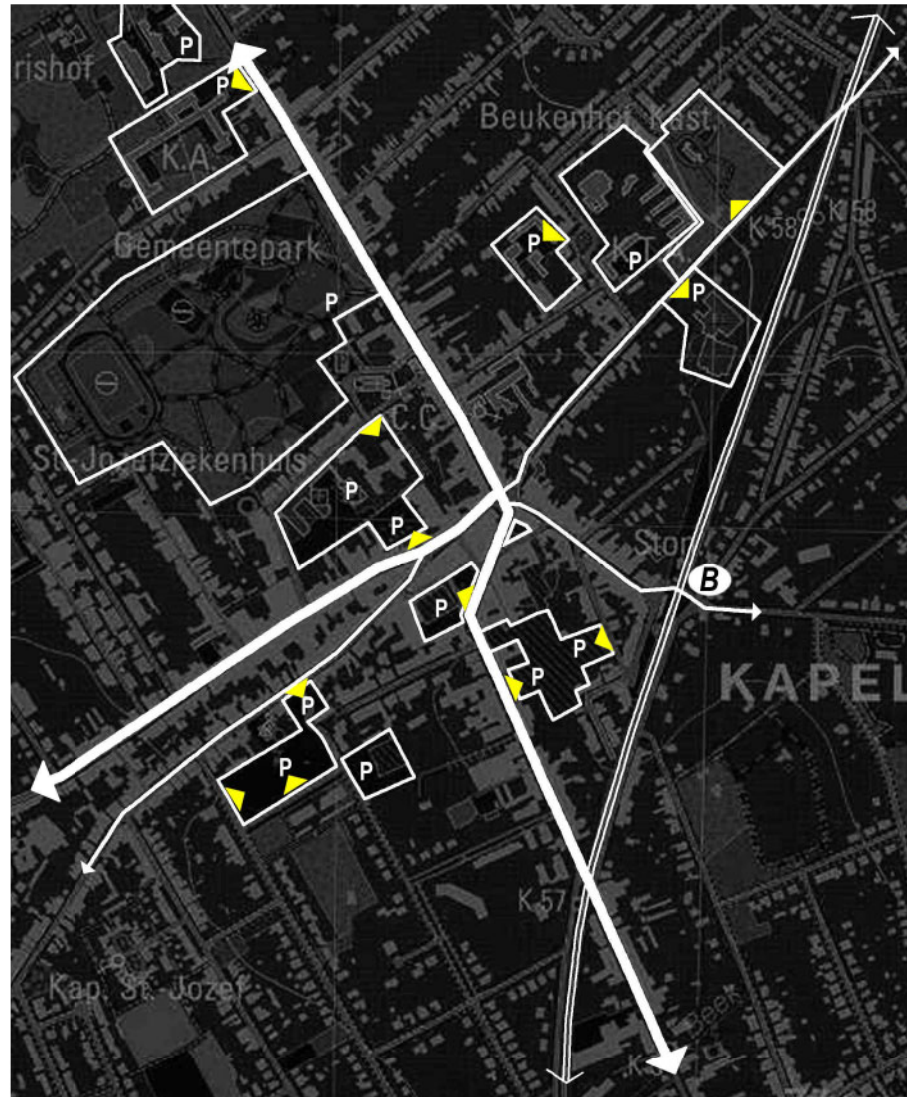

OPEN RUIMTE ALS PARKING

- De **publieke voorzieningen zijn sterk gericht op het autoverkeer**. Ze hebben de beschikbare ruimte binnenin het bouwblok ingenomen als parking, ofwel kunnen ze beschikken over publieke parking op wandelafstand.

OPEN RUIMTE ALS PARKING

- Rond publieke voorzieningen grootschalige informele (semi) publieke aanwezig
- Open ruimte sterk gericht op parkeren: vooral relatie met wegen i.f.v. ontsluiting voor autoverkeer

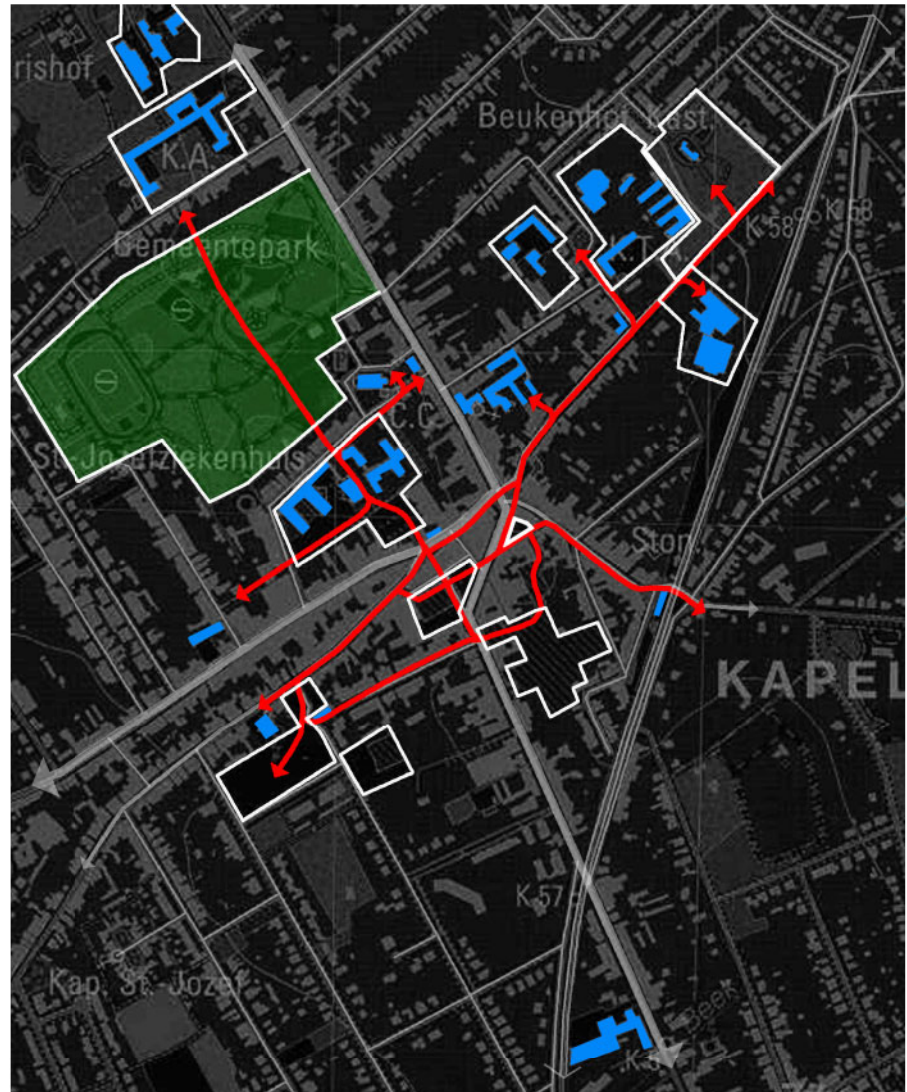

NETWERK VOOR ZACHT VERKEER

- De binnengebieden met hun functies liggen op wandelafstand van elkaar. Een **informeel netwerk voor zacht verkeer** verbindt reeds een aantal van deze open ruimtes.
- Dit netwerk is echter voor verbetering vatbaar. Een **aantal links ontbreken** nog, vaak is de **verblijfswaarde gering** en is het **statuut onduidelijk** (privaat/publiek). Op tal van plaatsen **conflicteert** dit informele netwerk **met het netwerk voor hard verkeer**.
- Momenteel behoort de **publieke ruimte** van Kapellen tot **ofwel het netwerk voor zacht verkeer/publieke functies, ofwel het netwerk voor hard verkeer/commerciële voorzieningen**.
- **Mediërende ruimtes ontbreken** waardoor de verschillende functies en voorzieningen geïsoleerd liggen t.o.v. elkaar en het centrum versnipperd wordt.

NETWERK VOOR ZACHT VERKEER

- informeel netwerk voor zacht verkeer
incrementeel aanwezig
- Sommige potentiële verbindingen ontbreken
- verblijfswaarde eerder gering
- statuut soms onduidelijk (privaat/publiek)
- veel conflicten met autoverkeer
- Beperkte interactie tussen publieke
binnengebieden en routes voor zacht verkeer
- mediërende ruimtes ontbreken

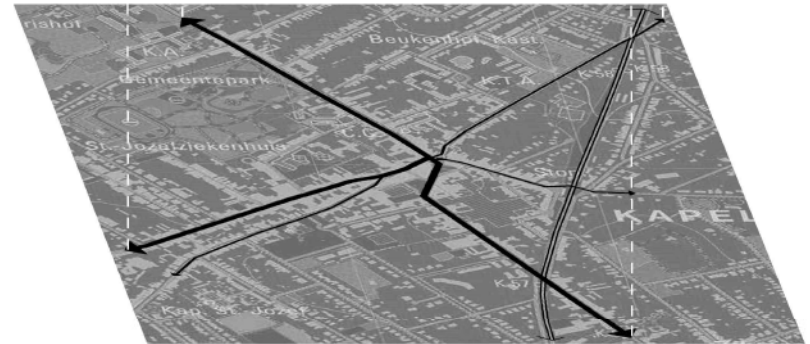
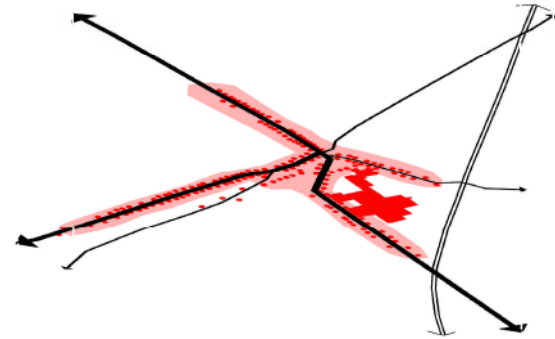
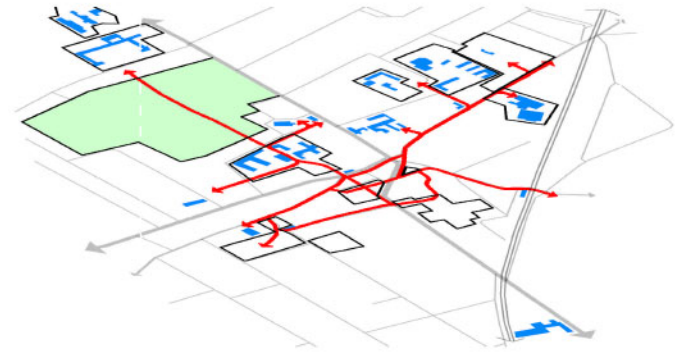
STRATEGIE: VERWEVEN NETWERKEN

- Als strategie wordt het **netwerk voor hard verkeer/commerciële voorzieningen opgeladen en verweven met de publieksgerichte locaties**. Om dit te realiseren worden de volgende concrete acties voorgesteld:

1. **Realiseren van missing links**
2. **Verduidelijken statuut publieke ruimte**
3. **Reduceren impact (doorgaand) verkeer**
4. **Creëren van kwalitatieve verblijfsruimte op strategische plekken.**

STRATEGIE: VERWEVEN NETWERKEN

- Publieke functies méér aanwezig maken in formele publieke ruimte (straten)
 - Netwerk zacht verkeer verknopen met (commercieel) centrum
 - Publieke binnengebieden inrichten i.f.v. netwerk voor zacht verkeer
- concrete acties:
1. realiseren van missing links
 2. verduidelijken statuut publieke ruimte
 3. reduceren conflicten (doorgaand) verkeer
 4. creëren van kwalitatieve verblijfsruimte op strategische plekken.

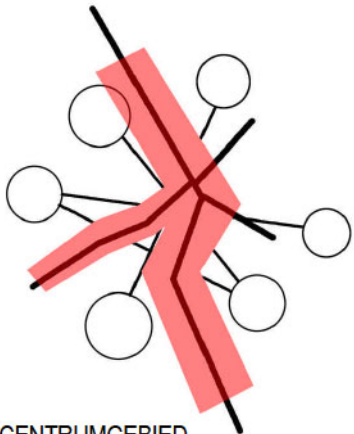

STRATEGIE: VERWEVEN NETWERKEN

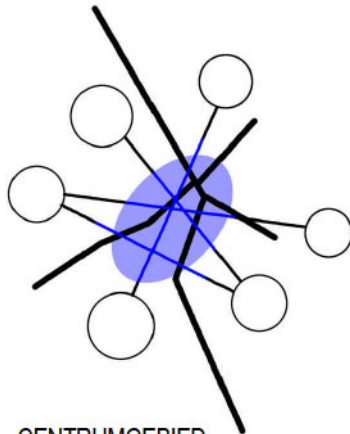
- De gemarkeerde zone vormt een **strategische plek** bij uitstek omdat hier de beide netwerken met elkaar verknopen. Vandaag domineert het harde verkeer in dit gebied.
- Het gebied vormt een **breuk** in het netwerk voor zacht verkeer. De zone zal **omgevormd** worden tot **een bindende ruimte** die **beide netwerken verweeft**.

STRATEGIE: VERWEVEN NETWERKEN

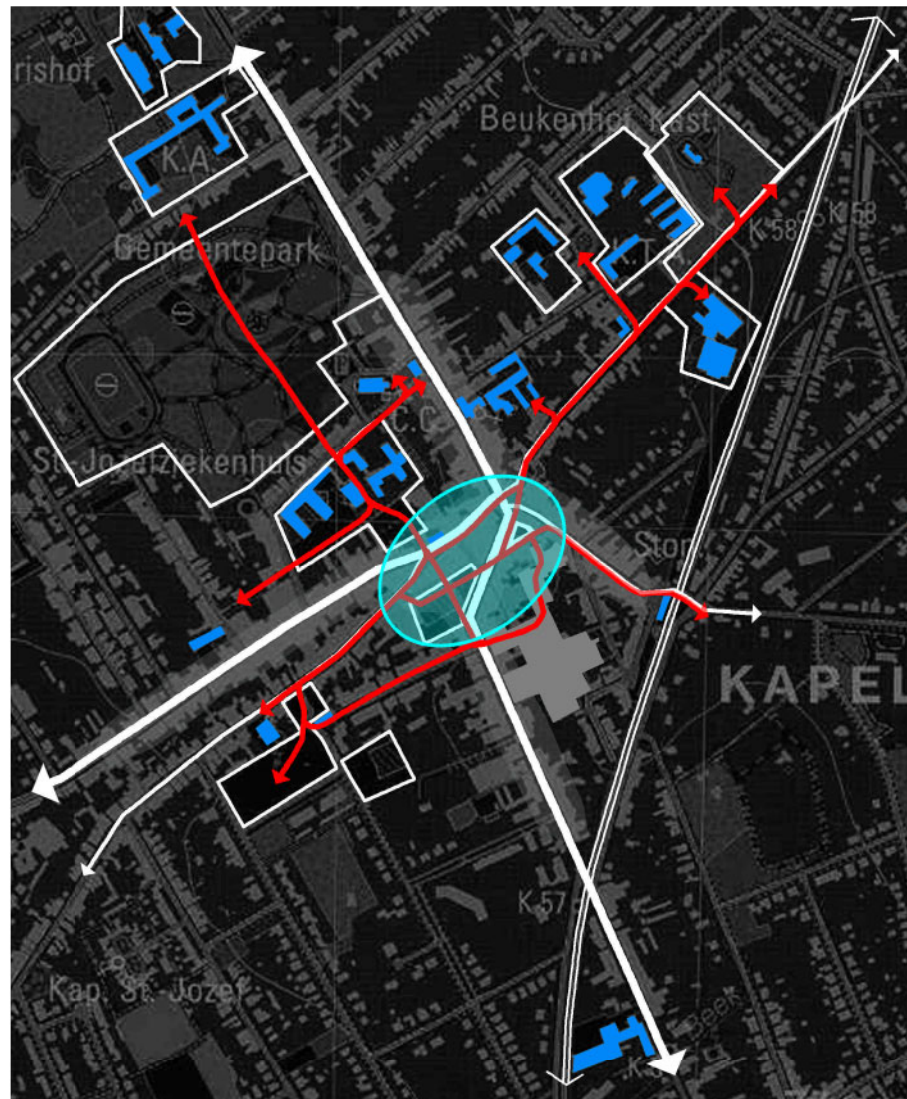
- gemarkeerde zone is strategische plek
- centrum is breuk in netwerk voor zacht verkeer
- concept: omvormen tot bindende ruimte die beide netwerken verweeft

CENTRUMGBIED
ALS BREUK

CENTRUMGBIED
ALS BINDEND ELEMENT

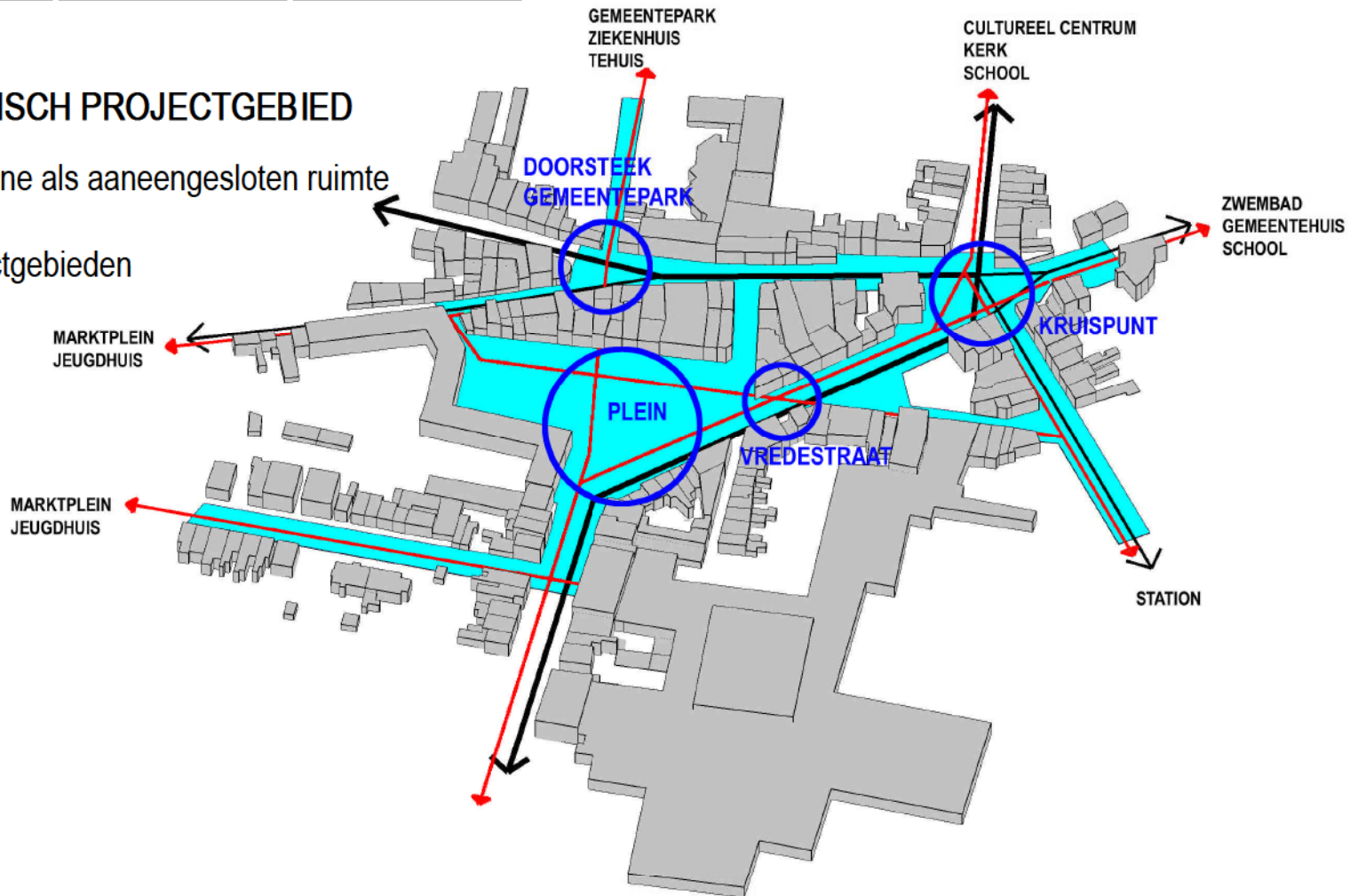

STRATEGISCH PROJECTGEBIED

- De hele **centrumzone** wordt als één **aaneengesloten ruimte** beschouwd.
- **Vier conflictgebieden** worden aangepakt. Elk vormt een **belangrijke schakel** in de totaaloplossing van het centrumgebied maar kan afzonderlijk gerealiseerd worden naargelang prioriteit en budget.

STRATEGISCH PROJECTGEBIED

- centrumzone als aaneengesloten ruimte
- vier conflictgebieden

STRATEGISCHE INGREPEN

1. Kruispunt Antwerpsesteenweg-Hoevensebaan
2. Vredestraat
3. Doorsteek Gemeentepark
4. Plein

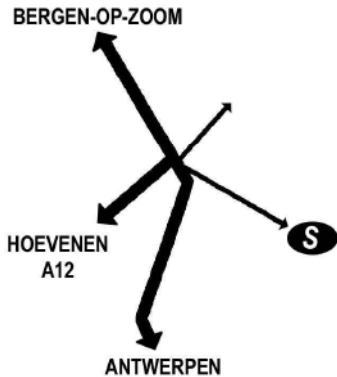
STRATEGISCHE INGREPEN

1. Kruispunt Antwerpsesteenweg-Hoevensebaan
2. Vredestraat
3. Doorsteek Gemeentepark
4. Plein

1. Kruispunt Antwerpsesteenweg-Hoevensebaan

- Het **vijfarmig kruispunt** bestaat uit **drie bovenlokale verbindingswegen** en **twee lokale verbindingswegen**.
- Om de **oversteekbaarheid** van het kruispunt te bevorderen wordt in de plannen van de gemeente het bouwblok - Hoevensebaan-Korte Vredestraat als **rotonde** ingericht. Hierdoor wordt een nog groter gebied opgeofferd aan bovenlokaal verkeer.
- In de voorgestelde oplossing wordt getracht **én de oversteekbaarheid voor zacht verkeer** te bevorderen **én de impact van hard verkeer te reduceren**. Het kruispunt wordt **compact** gemaakt door **één arm van het kruispunt af te halen**.

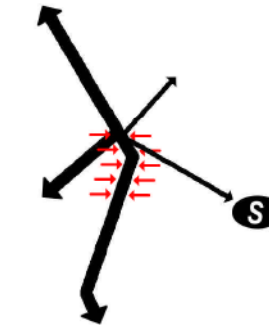

probleemstelling
Kruispunt van lokale en
bovenlokale
verbindingswegen

Vijf armen problematisch
voor lichtenregeling:
wachtijden, linkse
afslag, voetgangers

Inrichtingsschets
Omgeving
Ronde versterkt impact
van doorgaand verkeer
op centrum Kapellen

Verkeersknoop ruimtelijk
uiteengelegd in kleinere
conflictpunten
(voetgangers - fietsers !)

alternatieve oplossing
Compacte afwikkeling
van knooppunt voor
doorgaand verkeer

Ruimte voor fietsers en
voetgangers in
centrumgebied neemt
toe

Vereenvoudingen van
verkeersknoop door één
arm door te knippen

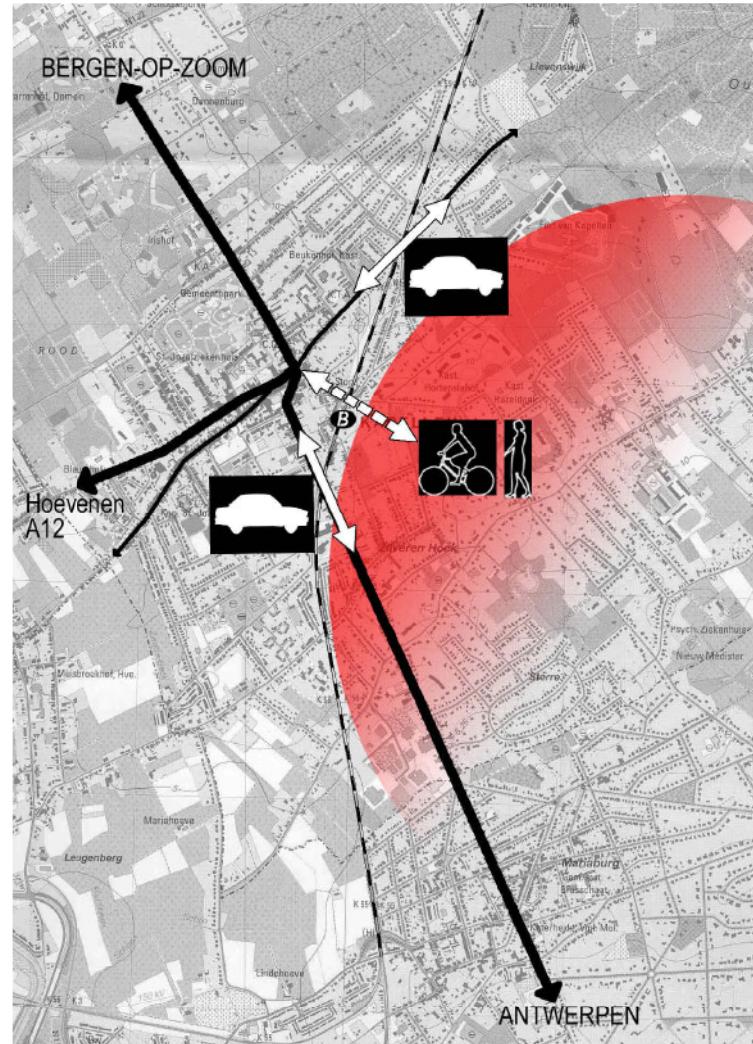
Resultaat:
conventioneel
lichtengeregeld
kruispunt

1. Kruispunt Antwerpsesteenweg-Hoevenesebaan

- De Stationsstraat wordt van het kruispunt gehaald. Via een alternatief tracé blijft het station bereikbaar voor het autoverkeer.
- Het **doorgaand verkeer wordt geweerd uit de Stationstraat**. Deze zal een belangrijke functie krijgen als **as voor openbaar vervoer en zacht verkeer** die het oostelijk deel van de gemeente verbindt met het centrum.

1. Kruispunt Antwerpsesteenweg-Hoevenesebaan

- Stationsstraat: belangrijke functie als as voor openbaar vervoer en zacht verkeer
- doorgaand verkeer wordt geweerd uit de Stationsstraat: herwaardering als verblijfsruimte/centrumgebied/handelszone
- Station, pendelparking en Stationsstraat blijven bereikbaar voor autoverkeer via achterzijde
- Vlotter busverkeer mogelijk tussen Antwerpsesteenweg en station door vraagafhankelijke lichtenfase op kruispunt

1. Kruispunt Antwerpsesteenweg-Hoevensebaan

- Het resultaat is een **klassiek vierarmig kruispunt met lichtenregeling**.
- Op het kruispunt krijgt busverkeer komende vanuit de Stationsstraat voorrang (**lichtenbeïnvloeding**).
- **Bestemmingsverkeer** kan nog steeds de Stationsstraat in- en uitrijden.

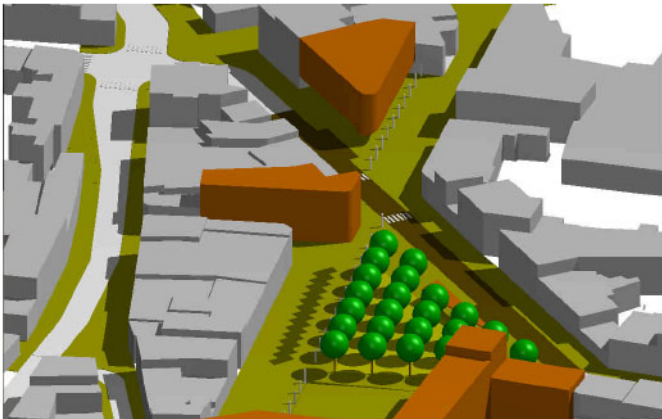
- klassiek vierarmig kruispunt met lichtenregeling: overzichtelijk en veilig
- voorrang voor busverkeer (lichtenbeïnvloeding)
- Compacte oplossing: meer ruimte voor voetgangers en fietsers

2. Vredestraat

- Het pleintje in de Vredestraat heeft momenteel **geen representatieve achterwand**. Men kijkt tegen de zij- en achterkanten van de gebouwen aan.
- Het plein zelf heeft een **geringe verblijfskwaliteit**. Het is geïsoleerd en veel ruimte wordt opgeofferd aan kijkgroen.
- Er wordt voorgesteld om het bouwblok af te werken met een **representatief kopgebouw** dat een **signaalfunctie** kan vervullen. De publieke ruimte wordt opgeladen door de **Vredestraat verkeersvrij** te maken en een **busstation** en **infokiosk** in te planten.

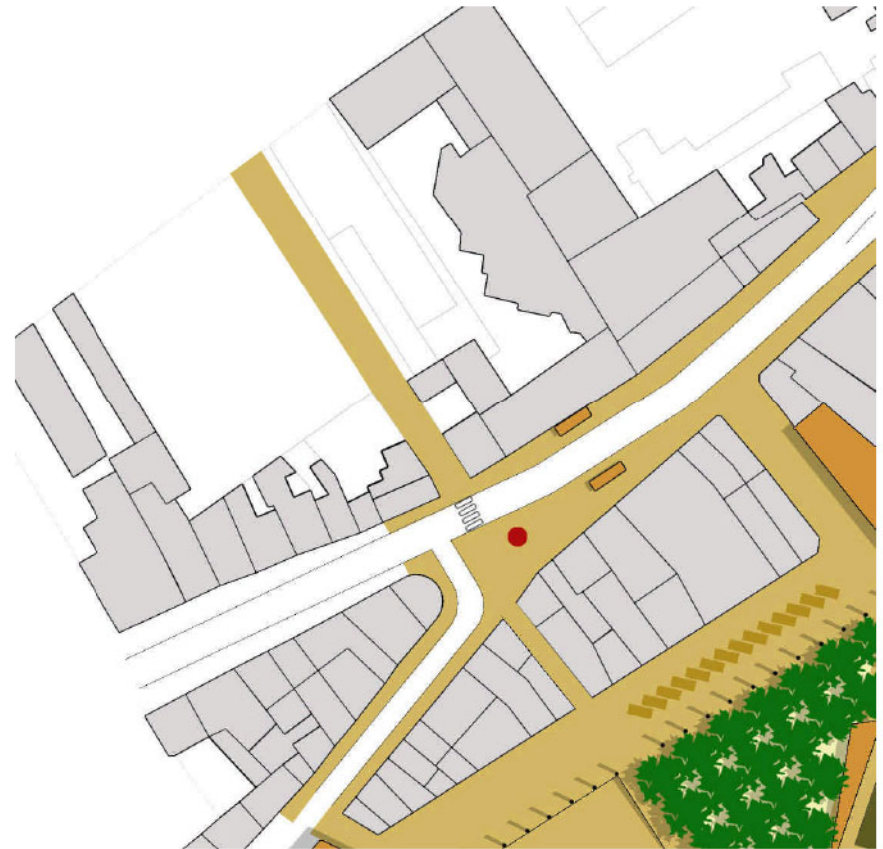
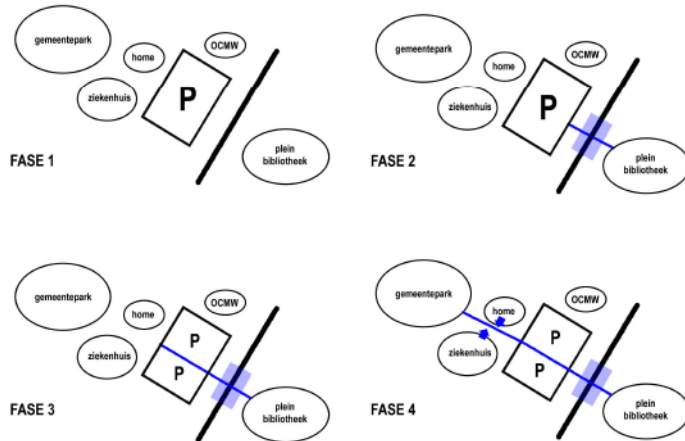
- Afwerken achterkant Stationsstraat
- Verblijfskwaliteit verbeteren
- representatief kopgebouw met signaalfunctie (sluit perspectief Antwerpsesteenweg)
- Vredestraat verkeersvrij
- busstation en infokiosk onder gebouw laden publieke ruimte op

3. Doorsteek naar Gemeentepark

- De doorsteek naar het gemeentepark kan **potentieel een kwalitatieve route** zijn voor **zacht verkeer**.
- De **verblijfskwaliteit** zal echter verbeterd moeten worden en het traject zal een **formeler karakter** moeten krijgen (bestrating, verlichting, signalisatie, rustpunten).
- Een eerste aanzet wordt gegeven door de **oversteekbaarheid van de Hoevensebaan** te **vergemakkelijken** zodat de relatie met de parking van het OCMW versterkt wordt.

- Ontwikkeling kwalitatieve route voor zacht verkeer
- Hogere verblijfskwaliteit van binnengebied: formeler karakter (bestrating, verlichting, signalisatie, rustpunten)
- oversteekbaarheid van de Hoevensebaan verbeteren

4. Plein: randvoorwaarden

- **Ontsluiting**: om het **doorgaand verkeer niet te hinderen**, wordt het plein ontsloten via de Hoevensebaan/Korte Vredestraat (in) en de Essenhoutstraat (uit). De plaatsen voor kortparkeren takken aan op deze **lus**. De parkeergarage van het nieuwe gebouw wordt eveneens bij voorkeur via de Essenhoutstraat ontsloten.
- **Geluidsbuffer**: het plein wordt omringd door drukke straten, maar de **bestaande wanden vormen een geluidbuffer**. Aan de Antwerpse Steenweg ontbreekt een wand. Aan deze zijde is een **geluidsbuffer** nodig om van het plein een **rustig verblijfsgebied** te maken.
- **Oriëntatie**: het plein wordt in het noorden en in het zuid-westen omsloten door wanden. De zone die aansluit aan de noordelijke wand heeft tengevolge van de **bezonning** een **grotere verblijfskwaliteit**.

Ontsluiting:

Parkeren en leveren vanaf
Hoevensebaan –
Traag maar continu verkeer over
Antwerpsesteenweg

Geluid:

geluidsbuffer voor rustig
verblijfsgebied

Oriëntatie:

bezonning zorgt voor grote
verblijfskwaliteit

4. Plein: randvoorwaarden

- **Zichtassen**: naast de bestaande zichtassen en het voorziene oriëntatiepunt worden nog **twee representatieve zichten** toegevoegd.
- **Stromen**: de stromen voor zacht verkeer **verknopen** op het plein. Ze delen de ruimte in in **dynamische plekken** en **rustige plekken**.

45

Zichtassen:

Aan hoekgebouw worden twee representatieve zichten toegevoegd

Stromen langzaam verkeer:

stromen verknopen op het plein

4. Plein: zones met eigen belevingswaarde

- **Indeling**: op basis van de randvoorwaarden ontstaan **drie zones** die elk een **eigen belevingswaarde** hebben (dynamisch versus rustig, in of uit het zicht, in of uit de zon, beschut versus onbeschut ...).
- Door een oordeelkundige inrichting worden nieuwe condities toegevoegd en worden de bestaande contrasten versterkt. Zodoende biedt het plein een **waaier aan verblijfscondities en gebruiksmogelijkheden**.

4. Plein: zones met eigen belevingswaarde

4. Plein: zones met eigen belevingswaarde

Groen dak

- Een **raster van bomen** doet dienst als **referentiepunt voor de omgeving** (op het snijpunt van zichtassen), als **geluidsbuffer** en als **beschutting** tegen blikken en weersinvloeden. Hier kan rustig gezeten worden.
- Een **luifel** biedt bescherming aan verschillende **faciliteiten** zoals een bushalte, een fietsenstalling, een telefooncel en een postbus. De **vormgeving is markant** (referentiepunt). Naar het plein toe blijft de luifel open en transparant.
- **Dolomiet als bestrating** zorgt voor een natuurlijker karakter en een intiemere sfeer in contrast met de rest van het plein.

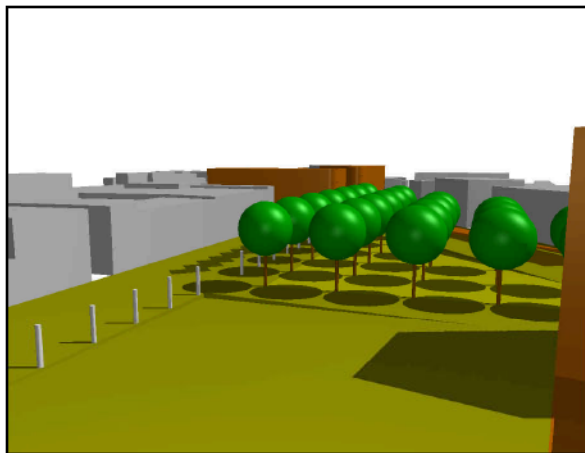
48

Agora

- Het **verzinken van het pleinniveau** nodigt uit tot **informeel zitten**, spelen, kijken naar de voorbijgangers of zelf in de kijker lopen. Dit is eveneens de plaats waar men afspreekt met vrienden. De dubbele **driehoekige vorm geleidt** enerzijds de **stroom passanten** die diagonaal over het plein lopen of eerder de wand volgen en zondert anderzijds subtiel de zitplek af.

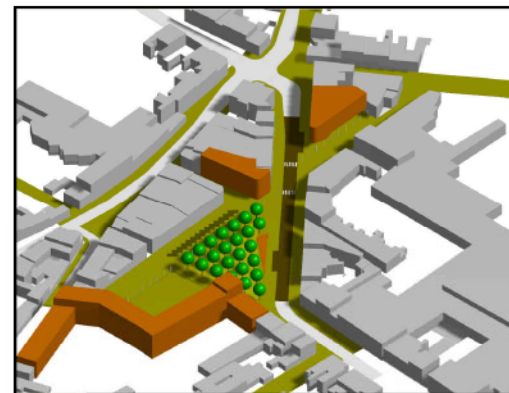
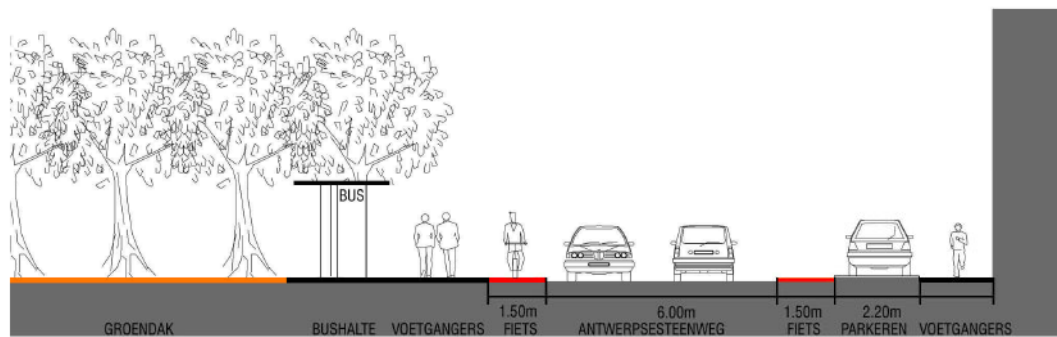
Strook voor terrassen en parkeren

- De **goede bezonning** en het **uitzicht** maken dit deel van het plein uitermate geschikt voor **terrassen**. Het bestemmingsverkeer (**laden en lossen, kortparkeren**) rijdt eveneens door deze zone.

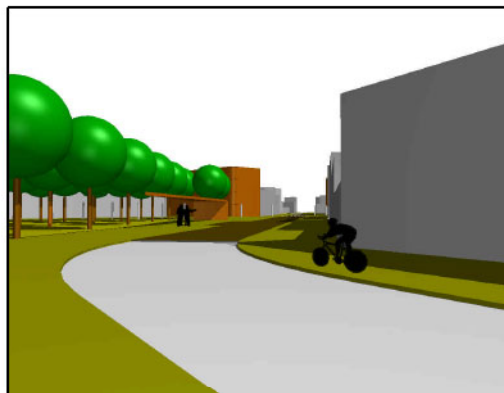

4. Plein: Antwerpsesteenweg

- De Antwerpsesteenweg wordt heraangelegd. Het **doorgaand verkeer** wordt **compact** gehouden in twee rijstroken. Brede voetpaden en een fietspad maken de steenweg veiliger voor langzaam verkeer.
- Een **verhoging** duidt aan dat men de zone 50 van het centrum van Kapellen betreedt.

51

4. Plein: Materialen

4. Plein: Tijdsdimensie: dag/nacht

Grondverlichting:

- Het **bladerdak** wordt 's avonds **van onder uit verlicht**. Hierdoor blijft het “bosje” ook 's avonds een **referentie voor de omgeving**. Bovendien wordt de **sociale veiligheid** gegarandeerd.

Verlichtingspalen:

- Deze palen **benadrukken** overdag en 's avonds **de as voor zacht verkeer richting Vredestraat en Stationsstraat**, en dit zowel voor de voetgangers als de automobilisten op de Antwerpsesteenweg (signaalfunctie). Op het plein begrenzen deze palen de zone voor het gemotoriseerd verkeer. Eventueel kunnen de palen als affiche- of vaandel dragers gebruikt worden.

1. rode betonklinkers
2. asfalt met zwart pigment
3. grijze betonklinkers
4. Dolomiet

i3

4. Plein: Tijdsdimensie: seizoenen

Aanplanting:

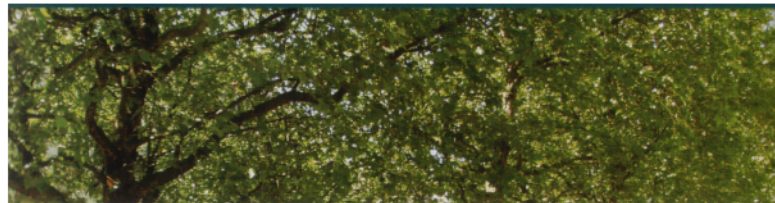
- De aanplanting **verandert doorheen de seizoenen**, waardoor niet enkel het uitzicht van het plein wijzigt, maar ook de ruimte zelf (veel/weinig doorzicht, veel/weinig beschutting en schaduw...). Door zijn massa blijft dit “bosje” echter zijn functie als referentiepunt behouden.

54

4. Plein: Tijdsdimensie: flexibel gebruik

Gebruik:

- Door de Korte Vredestraat af te sluiten, kan het volledige plein eenvoudig verkeersvrij gemaakt worden. De **ruimte die gereserveerd is voor parkeren** kan dan een **andere functie** krijgen (vb terras).
- Het **verzonken gedeelte** kan genivelleerd of **opgehoogd** worden zodat een **podium** ontstaat voor **culturele manifestaties**.
- De **as voor zacht verkeer** tussen het plein en de Vredestraat kan ingericht worden als een verlengstuk van de Stationsstraat, bijvoorbeeld tijdens een **braderie**.

zomer/winter

dag/nacht

55

4. Plein: gebruik

agora als podium

braderie plein-Korte Vredestraat

terrassen

4. Plein: concept infokiosk

Informatieverstrekking op de knooppunten in het netwerk:

- **Informatiebakens** worden **op de knooppunten van het netwerk** ingeplant. Ze benadrukken het **statuut van een plek als publieke ruimte** en vormen een **signalisatie** op zich. Hun **vormgeving** moet **herkenbaar** zijn.

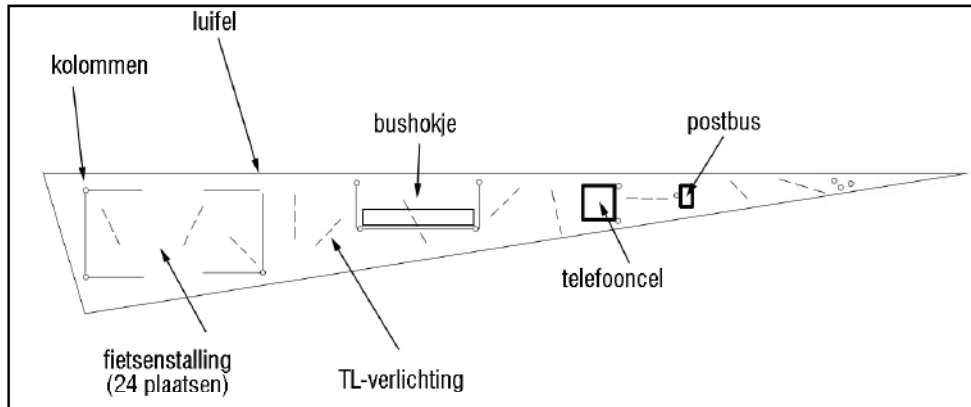
Kiosk als icoon in de publieke ruimte
 Informatieverstrekking op de
 knooppunten in het netwerk

4. Plein: concept infokiosk

57

4. Plein: luifel

Luifel biedt plaats aan faciliteiten

TV SWK – ontwerpteam Johan Van Reeth

58

Studiebureau voor Wegen en Kunstwerken nv

Ir. Ronny Vereecke
Eedverbondkaai 242
9000 GENT
tel. (09) 242 46 56
info@swk.be

ontwerpteam Johan Van Reeth bvba

Frederik Lintsstraat 144
3000 LEUVEN
tel. (016) 89 85 48
johan.vanreeth@pandora.be